

LA ILUSTRACIÓ CATALANA

PERIÓDICH DE SENAL, ARTÍSTICH, LITERARI Y CIENTÍFICH

Any II

Barcelona 30 de Maig de 1881

Núm. 33

PREUS DE SUSCRIPCIÓ					Se publica 'ls dias 10, 20 y 30 de cada mes	PREUS DE SUSCRIPCIÓ PAGANT EN OR		
ANY	SEMESTRE	TRIMESTRE	MES	ANY		SEMESTRE		
Espanya	60 rals	32 rals	18 rals	6 rals	DIRECTOR-PROPIETARI CARLOS SANPONS Y CARBÓ UNIÓ, 28 BARCELONA	Cuba y Puerto-Rico	5 pesos forts	3 pesos forts
Paisos de l' Unió Postal	76 »	40 »	»	»		Filipinas, Méjich y Riu de la Plata	6 »	3'50 »
No 's servirà cap suscripció que no 's pagui per endavant						Y en los altres païssos, los preus d' Espanya y además lo franqueig		

SUMARI

TEXT. — CRÓNICA GENERAL, per Ramon E. Bassegoda. = NOSTRES GRABATS, per Eduart Tàmaro. = CALDERON DE LA BARCA, per J. Franquesa y Gomis. = LO PROMETATJE (idili), per S. Thos y Codina. = FRANCISCO PI Y MARGALL, per V. Almirall. = TEATRES, per F. M. = CONGRÉS CATALÀ DE JURISCONSULTS (continuació), per S. Ribot. = BELLAS ARTS, per E. C. = NOVAS. = LLIBRES REBUTS.

GRABATS. — FRANCISCO PI Y MARGALL. = CALDERON DE LA BARCA. = BANYS DE LA CAVA, (Toledo). = GIBALTAR DESDE LA SERRA CARBONERA.

CRÓNICA GENERAL

CALDERON va y Calderon ve; pocas personas hi ha avuy qu' ignorin que á més del célebre picador Calderon hi hagut un geni dramàtic de primera forsa, tocayo del que 'l dijous se feu aplaudir en nostra plassa de toros.

Per lo que toca á Madrid, aquest Madrid que fa pochos dias deixava morir en la miseria al eminent autor dramàtic don Eulogi Florentino Sanz, la gent s' ha cuydat á tornar boja; res s' ha escatimat pera honrar la memoria del gran poeta Calderon, y just es que consignem que 'ls honors se dirigian al poeta, ja que 'ls catalans, á més de conèixerlo com á tal, lo coneixem com á guerrer per haber fet armas contra Catalunya durant la memorable guerra dels segadors. Per sort pera nostra patria lo soldat no brillá á l' altura del immortal poeta dramàtic, que si aixís hagués succehit no hauriam certament anat á Roma per la penitencia. Lo nom de Felip l' hauriam comensat á malehir en la persona de Felip IV.

La manera com aquesta vegada s' ha honrat al poeta ja es de suposar,

FRANCISCO PI Y MARGALL

fanalets de colors, exposicions, estudiants, manifestacions, serenats, certàmens, periódichs orlats y solemnitats acadèmicas.

Y á propòsit d' aquestas últimas, acabem de llegir en un periódich qu' en l' Academia Espanyola s' hi presentá lo senyor Menendez Pelayo en trajo de dematí, com si diguessem en manigues de camisa; á ménos que 'l senyor Menendez Pelayo vulga retirar-se á un botiguer que coneixem que te 'l particular gust de posar cada matí las vidrieras de son establiment vestit de paltó y barret de copa, y en aquest cas podria passarseli lo trajo del dematí.

Ja 'ns hauria agradat veure la cara que hi feya en Cañete al topar-se amb la displicencia del novell acadèmic; ell tan formal y tan serio en totes las sevas cosas que fins se diu que per escriurer qualsevol mena de prólech (lo qual l' hi succeheix dia per altri), necessita posarse la casaca verda, aquella casaca que feu la delicia dels que la pogueren contemplar durant las festas del milenari de Montserrat.

**

Barcelona ha volgut pendre part en aqueixas festas, armadas pera honrar al gran dramàtic castellá, pero fora de la representació que l' ajuntament ha enviat á Madrid, tot s' ha enclós en celebrar los anunciats certàmens oberts per la Universitat é Institut y per la Academia de Bonas Lletres. En lo darrer obtingueren premis los senyors don Jaume Nogués per la refundició del drama *El pintor de su deshonra* y don Antoni Rubió y Lluch per sa monografia sobre «lo sentiment del honor, en lo teatre de Calderon;» los accessits respectius se concediren á don Miquel de Liñan (de Madrid), y don Joseph Elías de Molins, los quals foren distingits ab lo nomenament de de socis honora-

ris de la mateixa Acadèmia. En lo primer de dits certàmens resultaren premiats los senyors Tell, Perés, Giralt, Jaumeandreu y alguns altres, sens que quedés per adjudicar cap premi, al revés de lo que alguns s'esperaven; y francament, lo resultat no podia en justícia ser altre, ja que hauria estat cosa extranya pensar en excessiu rigor tractantse de judicar las composicions dels estudiants, després d' haverse autorisat la publicació del sustanciós cartell de convocatoria ab que 'ls mestres los convidaren á pendre part en lo concurs. En l'acte de distribuirse 'ls premis, un cop sentit lo magnífich discurs que pronunciá 'l sabí catedrático D. Manel Milá y Fontanals, pogueren los oyents complaures en escoltar las galanas frases ab que 'l secretari del Jurat s'ocupava de las composicions distingidas, en las que, segons sembla, hi descobrí aquella docta persona «que 'ls autors tenian encara en los llabis la llet de la retórica,» afirmació que en cas de no ser prou certa es, en cambi, bastant enginyosa, mirada de certa manera.

La premsa barcelonina s'ha ocupat molt, durant aquests dias, de la vinguda del Sr. Pi y Margall á nostra ciutat, de la que n'era fora feya trenta tres anys. No han estat pas escassos los obsequis de que ha sigut objecte 'l Sr. Pi per part dels que admiran en ell ja al honrat y conseqüent polítich, ja també al distingit escriptor que ha sapigut guanyarse ab sas obras un lloch envejable entre la gent de lletres d' Espanya. Pera presentarli una mostra del estat de la literatura y de la música entre nosaltres, s'organisé una vetllada en lo teatre de Novetats, prenenthi part distingits poetas catalans, y fentse sentir varias pessas musicals dels més notables de nostres compositors. Al final de la vetllada s'estrená la opereta *Saffo*, del mestre Rodoreda, escrita sobre la lletra de la coneguda tragedia catalana del senyor Balaguer.

També l' *Ateneo Barcelonés* obsequiá al Sr. Pi y Margall ab una vetllada literaria en que hi prengueren part los senyors Angelon, Coroleu, Sanpere, Gallart y Guimerá. Terminat l'acte 'l Sr. Pi pronunciá un discurs que si per la forma no va deixar res que desitjar, en quant á son esperit no va caure pas bé á la orella dels catalanistas que 'l sentiren. En veritat, no podem pas conformarnos ab moltes de las ideas expressadas pel distingit orador, ben contrarias á las que com á bons catalanistas nos creyem ab lo deber de sostenir y propagar per tots los medis y en totes ocasiones.

Ja diuhem bé que l'abundancia mata la fam; hem passat una temporada que ha vingut com l'anell al dit als devots de la música. Lo Liceo, lo Principal y la Sala Beethoven nos han ofert en pochos dias una serie d'artistas de verdader mérit que 'l públich ha apreciat com era degut; s'havia arribat al punt de que un no podia anar en lloch que no sentís parlar de las notabilitats artísticas de nostres teatres. Alló era un frenesí que prometia no acabarse may; no obstant, lo públich sembla com si estigués ja cansat de tanta música y de tant aplaudir á las eminencias que han fet las sevas delicias en la darrera temporada; tal s'ha de judicar al veure 'l poch entusiasme que ha despertat entre 'ls dilettanti la vinguda del gran concertista y compositor Mr. Camilo Saint-Saens. No es que no se l'haja admirat en los dos concerts que acaba de donar en la Sala Beethoven; no es que l'execució d'alguna de sas millors obras haja fet minvar lo favorable concepte en que 'l públich barceloní tenia al eminent mestre; però ni 'l nom d'aquest ha sonat tant en las conversas, com passava dias arrera ab los d'altres artistas que certament están lluny de valer lo que ell val, ni se'n feya de molt lo cas que en justícia s' mereixia. Será ben segur lo que deyam avans: que 'l públich s'ha cansat d'entusiasmarse. No es difícil assegurar ja desde ara que ab igual fredor se rebrá la vinguda del célebre pianista Planté, que fa alguns dias venen anunciand los diaris.

Dijous á la nit va donarse en lo degá dels nostres teatres lo benefici del mestre Goula, estrenantse l'opereta catalana en un acte, *Á la vora del mar*, composició d'aquest hábil director sobre 'l llibret escrit pel distingit poeta don Dámas Calvet. Van obtenir aplausos tots los números de l'obra, molt especialment lo preludi que s'ha repetit á instancias del públich. Apart de las condicions de la partitura y de las simpatias que s'ha guanyat en Barcelona son autor, afavoria l' éxit de la opereta la circumstancia d' ésser la primera que s'cantava ab llibret catalá, feta excepció del ensaig del mestre Rodoreda, que apuntavam més amunt. A pesar de totes aqueixas circumstancias que s'ajuntaven pera contribuir al éxit de l'obra del senyor Goula, no cal amagar que está lluny d'haver ocupat tant l'atenció de nostre públich com s'esperavan alguns. Será tal vegada que aixó obeheix á la mateixa causa que repre-

yam anteriorment, ó que l'opereta del reputat mestre catalá no ha resultat ésser tot lo que del talent de son autor se'n esperava 'l públich? Tal volta, sens que pretenguém negar lo mérit de l'obra, nos acostariam á la veritat atribuint lo fet á la influencia de las duas causas apuntadas.

Los toros: heus aquí 'l género de diversió que ha comensat á fer bellugar al aficionats al *espectacle nacional*; d'aquí á pochos dias ningú's recordará dels primors de veu del tenor Masini ni de la batuta del mestre Goula; als noms d'aquests vindrán á rellevarlos en las columnas dels periódichs y en las conversas de café 'ls de 'n Lagartijo y altres *diestros* que aquest estiu lluhirán lo seu garbo en lo torin de Barcelona. Com era de esperar no hi ha faltat concurrència á las duas *corridas* que s'han donat lo dijous y diumenge de la setmana passada, y tots dos dias cap al tart se presentá animada la Rambla á la sortida del espectacle y s'alsá aquella remor de picarols que anuncia 'l pas dels carruatges que retornan de la plassa; en més d'un cotxe's feya mirar algun qu'altre *dandy* rumbejant lo barret á estil de *chylo* que s'ha posat de moda pera assistir á las *corridas*.

Dias passats s'ocupaven los diaris d'un fet digne de que se'n fassa especial menció. S'anava á practicar en l'Hospital d'aquesta ciutat una operació may practicada fins avuy en Barcelona, la transfusió de la sang; un pobre malalt necessitava pera revivar son débil organisme que un altre li donés part de la seva sang, y tots los individuos de sa mateixa familia's negavan á fer aquest sacrifici; un estudiant de nostra facultat de Medicina va oferirse generós á donar una lliura del preciós líquit y la operació va practicarse al moment ab l'éxit més satisfactori. No cal dir com seria rebut pel catedrático y alumnos l'acte noble y desinteressat del senyor Echevarria, que tal es lo nom del generós estudiant; sos companys van mostrarli al cap d'uns quants dias la consideració que 'ls hi mereixia, obsequiantlo ab un espléndit dinar, en que's pronunciaren entusiasmats brindis.

Hem de cloure aquesta crónica ab la noticia de dos fets desgraciadissims que han conmogut á Barcelona en los darrers dias de la setmana passada. La explosió d'una caldera en una fàbrica del carrer de Ronda va causar algunas morts y bon número de ferits, escampant la consternació en tot lo barri, quan durava encara la esgarriposa sensació que havia causat lo dia avans l'incendi d'una fàbrica de cohets en la vila de Gracia, ahont morian cremats entre 'l foch de la pólvora, lo pirotècnich conegut per *Relámpago* y son fill, que fou extret d'entre las flamas completament carbonisat. Ni may que 'ns haguem de veure en lo cas de donar en nostras crónicas noticias consemblants.

RAMON E. BASSEGODA.

NOSTRES GRABATS

FRANCISCO PI Y MARGALL

Véjas l'article que sobre tan eminent repúblich insertem en aqueix número, degut á la ploma de nostre amic D. Valenti Almirall.

CALDERON DE LA BARCA

Lo gran ingeni espanyol de qui avuy se celebra ab entusiasme 'l segon centenari de sa mort nasqué á Madrid de familia noble l'any 1600, y segons refereixen los senyors Dezobry y Bachelet en son Diccionari, estudiá ab los jesuitas de Madrid y Salamanca, havent compost als tretze anys sa primera comedia. Entrá, com molts de son rango, en l'exércit, y serví deu anys en las guerras d'Italia y Flandes, y també en las de Catalunya.

Fou creat cavaller de l'ordre de Santiago per Felip IV, en 1636, y al mateix temps li encarregá la direcció de son teatre.

En 1647 s'ordená de prebere, com Lope de Vega, als quaranta set anys, lográ una canongia de Toledo, y desde llavors se dedicá activament á compondre sos autos sacramentals, que's representavan per la festa del *Corpus*. En aquests autos se troban tractats ab peculiar entusiasme 'ls dos misteris de l'Encarnació y de la presència real de Cristo en l'Eucaristia. Son número passa de cent.

Emul de Lope de Vega, ab gran riquesa d'imaginació, versificació armoniosa y molt talent pera la disposició de la trama y del desenllás, escrigué gran número

de comedias y entremesos (sobre mil cinch cents), dequals obras es difícil triar absolutament com á millors algunas pocas, puig en totes abundan rasgos felicissims, y encara que's ressenten varias de gongorisme y falta de profunditat en los pensaments, tenen, no obstant, la generalitat, verdaderas condicions dramáticas, y están trassadas relativament á l'epoca ab tot lo gust y propietat ab ella compatibles.

Mori D. Pere Calderon en 1681.

BANYS DE LA CAVA (TOLEDO)

Inmediata á la antiga é imperial ciutat de Toledo's troban las imponents ruinas titoladas *Banyos de la Cava* referintse, sens género de dubte, á l'antiga tradició relativa á la pérdua d'Espanya á mans dels alarbs en lo sigle VIII.

Llavors, diu la tradició, lo rey Rodrigo entaulá ilícits amors ab Florinda, dama de la reyna Egilona; qual Florinda ó la *Cava*, filla, segons uns, y segons altres muller del comte don Juliá, delatá á son pare la violencia soferta, y aquest, en venjansa, facilitá als alarbs sa entrada y dominació en Espanya.

Aquesta comensá desastrosament en la batalla del Guadalete, y semblant fet y tal derrota inspiraren al mestre fra Lluís de Leon aquella magnífica poesia *La profecia del Tajo*, en la que posa en boca del riu aquelles terribles paraulas que tan bé pintan la desolació y estrago que llavors experimentá Espanya.

L'edifici que reproduhim, part d'algun antich palau si bé presenta certas modificacions posteriors, té algunas trassas que poden remontarlo sens dificultat al citat sigle.

GIBRALTAR DESDE LA SERRA CARBONERA

Al nord del Monte Calpe, y separat d'aqueix per una faixa de voladoras arenas, s'alsá una aspra cordillera que porta 'l nom de Serra Carbonera. La vista que desde sos aspadats y turons se disfruta es magnífica. Tot lo *Campo de San Roque* s'extén á sas plantas. També's veuhem varis pobles de la provincia de Málaga fins la Serra de Mijas, y l'emboadura del estret ab lo Mont Abyla, Ceuta y la costa de Tetuan.

En la part més alta hi existeix una arrunada torre, y es fama que allí estigué situat una especie de mirador anomenat per los inglesos *Queen of Spain Chair* (la cadira de la reyna d'Espanya), desde ahont Leonor de Guzman, concubina d'Alonso XI, presenciava l'asedí de Gibraltar, en que estava empenyat son regi amant.

EDUARD TÁMARO.

CALDERON DE LA BARCA

ARA qu'ab motiu de celebrarse en Madrid d'una manera tan aparatosa lo segon centenari de Calderon es impossible toparse ab periódich ni revisteta sense 'l consabat *ramillete* d'articles d'encarrech y versos alusius, no hem cregut cosa de permetre que LA IL·L·STRACIÓ CATALANA's passés sense dirhi la seva sobre tan eminent autor, goig de las Musas y gloria de las bonas lletres castellanas; may siga sinó perque no s'atribuhís á una passió injusta per deixar d'honorar tot lo que fos de fora casa ó á una prevenció sistemática contra tot lo que fés olor á castellá, de lo que per cert está ben lluny LA IL·L·STRACIÓ, qu' es enemiga declarada de tots aqueixos exclusivismes.

Sols aquestas consideracions son las que 'ns han mogut á pendre la ploma per dir quatre tristas paraulas sobre Calderon de la Barca (ja que la empresa de LA IL·L·STRACIÓ tingué 'l mal acert de triarnos al efecte) perque per fer un estudi complet en un sol article d'un geni tan abarcador com ho es lo de que 'ns aném ocupant, nos seria necessaria molta mes forsa sintética ó molt més pit del que tenim.

No tractantse donchs d'exigirnos un estudi detingut de Calderon, al qual per ara hauriam renunciat decididament, y sí sols de rendir un tribut d'admiració á sa memoria, associantnos á la espléndida explosió de entusiasme ab que per tot arreu se la festeja, no hem de negar que l'encarrech nos es molt grat acostumat com ja estém desde molt noys á considerar tan distingit autor com una figura colossal y extraordinaria.

Y es així. Si Calderon no tingués altres mérits (y molts d'altres n'hi reconexém), que lo d'haver produhit aquelles magníficas tiradas de versos que ja desde la primera edat s'adaptan als sentits com una música deliciosa y aquells sembrats d'imatges y plujas de metàforas naturalment caygudas d'una fantasia inagotable y prodigiosa, lo de possehir aquell aplom en lo maneig de tots los metros que tan lo caracteriza, y aquell domini tan complet de la rima que arriba á fer semblar que li era desconegut lo manifestarse en prosa, y en fi y més que tot lo de serli habitual aquella dicció sempre fresca, plena, noble, vigorosa y seductora... ja 'l trovariam

ab qualitats prou senyalades per aplaudir ab totes nostres forses als que han tractat d'honorar d'una manera distingidíssima.

Y retrayém avans que totaques qualitats de Calderon perque, dat lo género literari á que 's dedicá la generalitat del crítichs comptanhi tots los que més lo admiran, las califican de falta reprehensible. Convenim en que segons lo gust del nostres dias tot lo conceptualisme y jochs de paraulas y vanas subtilesas y exuberancia de imatges, allavors tan de moda, no escaubhen be en lo diálech que ha d'escorres animadament sobre las taulas, pero convingas també en que en aqueixas ampulositats de forma los autors hi incorrián á gratient perque 'l públich s' hi electrísava y en que Calderon com si ho preveyés, procurava salvar aquella inverosimilitut escénica revestint sos dramas d' un doll inestroncable de poesia y cobrint los llarchs *parlaments* d' un folgat ropatge vessant de magnificencia y de hermosura. En Art no hi ha res absolut; en nó admetent aqueix principi es imposible ser imparcial y es imposible fer bona crítica. Tota la rapidés qu' avuy s' exigeix al diálech y tot lo moviment que 's demana en la successió de escenas, escaurá tan be com se vulga en lo teatre, pero es convencional, tan convencional com aquells interminables discursos ab que s' entenian los personatjes dels dramas en lo temps de Calderon. Y si sustrayentse en molta part al enfargagó conceptisme de Quevedo y á las extravagancias dels lírichs gongoristas (de tot l' abús ne es dolent), ja demostra tenir una intuició y un bon sentit més d' admirar en aquella época; encara 's fa mes notable quan se considera qu' aquell luxu de llenguatge li era casi indispensable perque dedicantse tota sa vida al género dramátich casi exclusivament, sobre las taulas tan sols podia desenrotllar sa admirable filosofia.

Es que Calderon al mateix temps qu' un gran poeta era un gran filosofh, y ¿cóm sens sa tan combatuda amplitud de frase donar manifestació á tot aquell mon de ideas trascendentals qu' admirém en sas obras y com donar forma y vida á las universals relacions que trova existents entre 'l mon físich y 'l moral?

Axis la poesia de Calderon atapahida de bellas imatges y alts conceptes se presenta ab la magestat d' una emperadriu enlluernant ab los raigs de sa brillantíssima pedreria y arrastrant peresosamente lo seu magnífich ròssech; sols te una rival que 'l iguala y 'l aventatja en sonoritat y en plenitud: la prosa de Cervantes.

En prova de lo que dihéim ¿qui no recorda, per exemple, lo parlament del Rey Basilio en lo primer acte de *La vida es sueño*, quan parla de son estudi predilecte?

Esos círculos de nieve,
esos doseses de vidrio
que el sol ilumina á rayos,
que parte la luna á giros;
esos orbes de diamantes,
esos globos cristalinos
que las estrellas adornan
y que campean los signos,
son el estudio mayor
de mis años.....

¿Qui no sab de memoria, també, las décimas de Segismundo del primer y segon actes?

En *La devocion de la Cruz* descriu una tempestat.

Se cubrió
el cielo de nubes negras
y publicando con truenos
al mundo espantosa guerra,
lanzas arrojaba en agua,
balas disparaba en piedras.

En *El mayor monstruo los celos*, diu Tolomeu veyent lo mar tot ple de naus:

Ya el campo cristalino
tanto pez de madera, ave de lino,
admite en sus esferas,
que parecen las ondas lisongerías
ocupando horizontes
una vaga republica de montes.

Quan vol es tan tendre com en aqueix passatje del *A secreto agravio secreta venganza*:

Y con acento suave
se queja una simple ave
y en amorosa prision
así aliviarse pretende,
que al fin la queja se entiende
si se ignora la cancion.

Podriam recordar també en *Duelos de amor y lealtad* lo crit de Cosdroas al esclaus incitantlos al extermini de sos senyors;

To los acerados arcos
y flechas, tojos bruídos
arneses y escudos tienen
cuando desnudos vivimos

nosotros, sin más de'ensa
al invierno ni al estío
que estos serviles ropajes
que sin decoro ni alioño
toscos nos urdió el telar
sin primor del artificio.

¿Pero á qué citar més passatges quan Calderon raras vegadas deixa d' estar á la altura dels magnífichs versos qu' hem recordat? Y reparis en que casi tots los que hem citat son d' art menor, molt més difícils, com se compren, que 'ls de metro més estirat. Encara que 'l autor de *La vida es sueño* no 'ls trova diferents: tots prenen en sas mans una vida y una forsa qu' encanta. Basta dir que Calderon es 'l autor d' aquests quatre versos que descriuhen lo símbol de la Redempció:

¡El madero soberano,
iris de paz que se puso
entre las iras del cielo
y los delitos del mundo!

Fins aquí Calderon com á poeta: veyemlo ara com autor dramátich.

Si haguessen de cedir la paraula al gran crítich alemany Schlegel, Calderon seria lo géni dramátich per excelencia, superior á tothom en vigor, en forma y en expressió. Si haviam d' escoltar als neo-clássichs francesos del sigle passat y á sos deixebles espanyols, Calderon no hauria d' haver escrit may res perque tenint talent dramátich 's va complaire en ferho tan malament com va poguer. Es natural: Calderon es romántich en tota l' extensió de la paraula y 's comprén l' elogi del un y las censuras dels altres.

Calderon, que ab la forsa d' un géni compregué que per fer conexe los secrets del cor humá tal com ell los descubria y pera fer passá 'l mon devant los ulls de son públich tal com existeix, lo trágich entre 'l ridicol, lo vici entre la virtud, era necessari rompre ab las trabas aristotélicas (com ja Lope de Vega y Tirso de Molina havian comensat) y ab las ridicolas unitats tan divinisadas pels neo-clássichs, proclamant l' independència del art dramátich y portantla algunas vegadas fins á l' exageració. Sols en son odi á tota traba imposada á la fábula teatral se comprenen sos errors histórichs, que era imposible desconegúes, sos anacronismes y sos disbarats geográfichs.

L' autor de *El médico de su honra*, era, mes que un sacerdot, un apóstol de las lleys de l' época. Enamorat, apassionat com n' estava, volia que tothom se 'n enamorés com ell. Per lograrho, ¿á qué pararse en vanas barreras que s' interposavan á son pas? Fanátich en son ideal volia identificarse al públich, á tot medi, perque las tres religions del Honor, del Amor y de la Fé se perpetuessen en lo cor del home y fossen la font única de tots los seus variats sentiments. Per xo Calderon es mes viu, mes ardent, mes arrebatador que cap dels autors dramátichs contemporanis seus; per ço es autor y predicador á la vegada y en sas produccions, inferiors literariament á las de algun altre ingení, dexa no obstant una impressió mes forta; per ço s' ha pogut dir d' ell més que de ningú que son teatro es tota una época en acció.

Rara es la situació de la vida, rara la passió humana que no 's trovi descrita en las obras de nostre autor pero sempre enmotlantla á son ideal, sempre deduhintsen la clara predicació dels seus principis. Aqueix es lo secret del interés que tenen las obras de Calderon, y en efecte, si 'l teatre no ha de servir per un pueril passatemps, si 'l autor ha de convencer y atreure al públich, ¿cóm se compren que ho logri si no te los seus principis ben arrelats, encara que n' hi hajan de tan dolents en sa aplicació com algun dels en que s' apoyaba 'l gran autor?

Sols ab aqueix entusiasme s' escriuhen dramas com l' *A secreto agravio secreta venganza*, un dels mes interesants que produhi sa facundia; *El médico de su honra*, ratllant en los limits de la tragedia y de un efecte terrible, si be á nostre entendre elogiad excessivament, y en fi *El alcalde de Zalamea*, tan atrevit en lo fons com en la composició, y tan acertat en la caracterisació de sos personatges, que no dubtém en colocalho entre las produccions millors del sigle xviii. Tan rígit se mostrava Calderon en la conservació de las lleys del honor, que la falta mes petita á aqueix sols la comprenia ab un desenllás semblant als dels dramas anomenats.

La gelosia també fou compresa y manifestada per l' autor de *El mayor monstruo los celos* d' una manera magistral. Es aqueixa tragedia (la millor que tenim dintre 'l teatro castella) una producció tan admirable que son exámen conciensut demanaria un volum. Dubtém que cap carácter dels personatges de Calderon superi al del *Tetrarca* y sobre tot al de sa angelical esposa *Mariene*. Aqueixa producció lluyta ab ventatja contra 'l celebrat *Otello* de Shkspare; sens comptar per res las innumerables bellas sembradas per entre l' obra, las escenas finals sols bastan per fer la fama d' un autor.

Al vegadas totes aqueixas passions, ó caràcters, qual

realisació revelan un gení, los apunta sense entretenirshi ó 'ls enclou secundariament dintre una de las comedias qu' anomenariam filosóficas, ó retrata las costums del temps d' una manera fidelíssima com succeeix en las comedias de capa y espada. Vejas entre las primeras *La vida es sueño*, d' una alsaria incomensurable per la profunditat de sa idea germinadora, per lo ben dita y en fi, per l' impressió lúgubre que dexa al ánim com si hagués estat escrita per representarse en la diada dels morts; *El mágico prodigioso*, si no tan ben feta al ménos tan trascendental y tan ben concebuda; *El Josef de las mujeres* que sorpren y encanta per sa ternura: *Los dos amantes del cielo*, que la segueix immediatament en mérit; y passant á las segonas admirens *Casí con dos puertas mala es de guardar*, *Dicha y desdicha del nombre*, *Agradecer y no amar*, *El jardín de Falerina*, la deliciósísima *Mañanas de Abril y Mayo* y en fi, ¿á qué citar més si 's podria omplirtota una columna ab sols los títols de las que 's distingexen per una ó altra qualitat? Perque ¿quina es la producció de Calderon en que no s' hi trovin á cada pas bellas de primer ordre?

Los més inteligents preceptistas se veurian ab treballs per distribuir tots sos dramas en determinadas agrupacions com aqueixas no 's multipliquen per dotzenas, lo qual acaba d' acreditar lo gení universal de Calderon y esplica lo que no 'ns haguem ocupat de produccions tan acabadas com *Duelos de amor y lealtad* molt digné d' estudiarse; *Las armas de la hermosura*, en que descriu un Coriolá, com no s' ha concebut millor; *La devocion de la cruz* tendríssima y plena de detalls esquisits, y molts d' altres que recomanariam no ignoressen quants se dedican al teatre. Baste dir per acreditar l' abundancia de sa concepció que en lo número extraordinari de produccions que compongué, al festejarse los imprescindibles galans de son teatro no 's pot donar una sola comedia en que sos discreteigs y amoretas se semblin per res á los d' una altra: quan retreu las flors, las estrellas, los prats y las montanyas per declarar sos enamoraments ho fa sempre d' una manera nova, com si sempre vejés á la naturalesa per primera vegada.

Sos graciosos (inevitables en lo teatro castella del sigle xviii) ho son també de debó, mantenen sempre la rialla en la boca, no 'ls converteix may en bufons: de vegadas tenen surtidas admirables. Llástima que formin personatges apart y no 's fundexin sas sals entre 'ls parlaments dels actors veraderament tals, com ho va fer lo gran Shkspare perque si es cert qu' en la naturalesa va barrejat lo trágich ab lo cómich, no ho es que 's manifestin en individualitats separadas.

En una paraula y per terminar: Calderon es un verader gení: si sols aboceta lo carácter d' alguns personatges y Shkspare lo broda de més detalls y 'n fa una estàtua, en cambi potser Calderon concebeix millor lo tot del argument y li dona una ilació més visible. No 's pot citar una falta de Calderon que á nostre parer no 'l hagués pogut ell mateix corretgírla fácilmente.

Fixantse més en la caracterisació de sos personatges é ideant novas situacions en que haguessen pogut manifestar tota la plenitud de son carácter, valentse de frases com las que trova Calderon ó de detalls com de vegadas sabia trovar hauria aventatjat al mateix Shkspare, mentres qu' ara se 'l ha de baxar de l' altura ahont aquell se trova considerantlo en absolut si be may com aquí podria dir l' autor castella:

que la pena de bajar
no es parte para quitar
la gloria de haber subido.

Hem de parlar encara, tot acabant, dels seus *Autos sacramentals*.

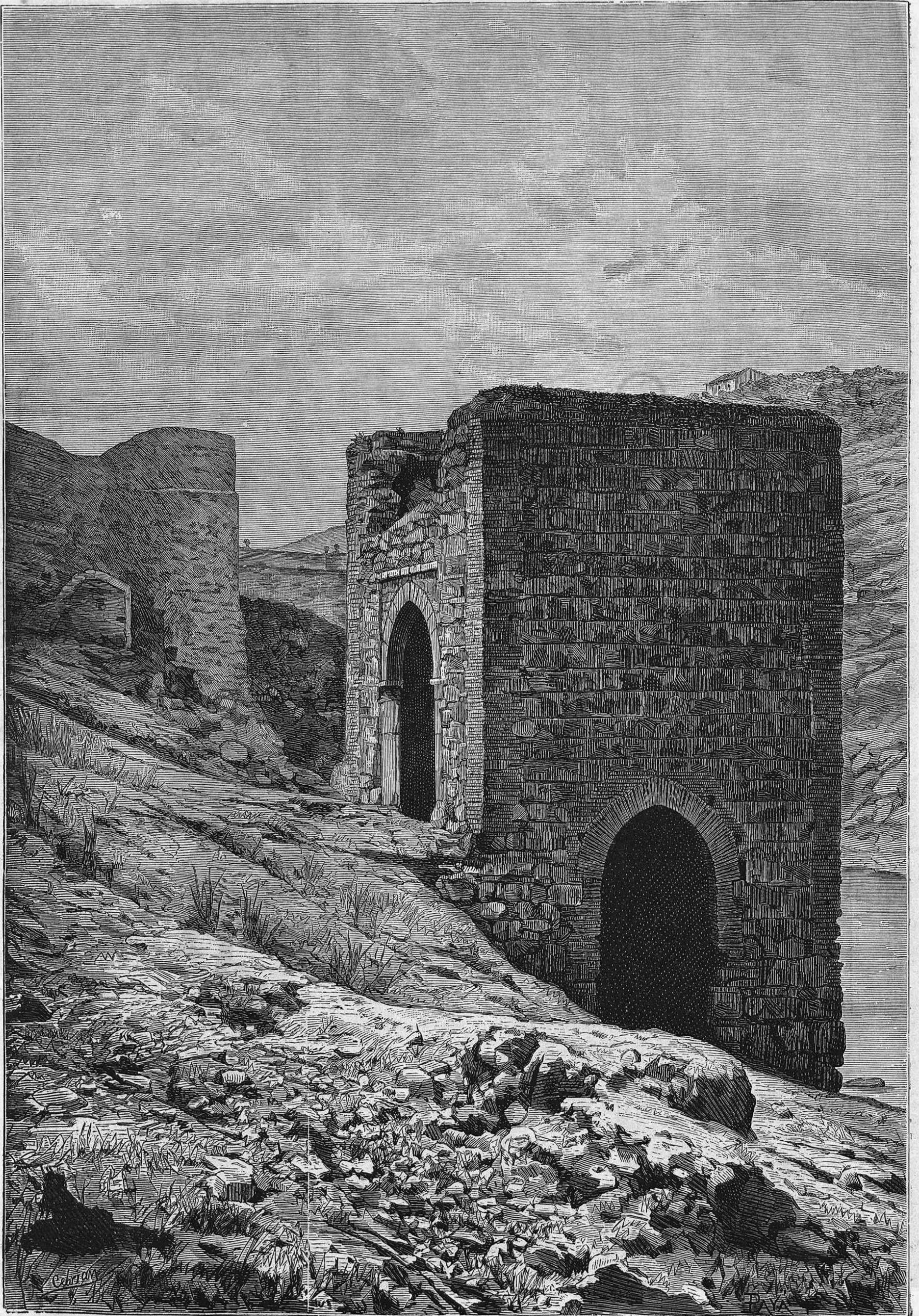
En aquest género si que no li admetém rival: llegesinse qualsevol y admira aquella fé, aquell candor, aquella naiveté que respiran tots ells. Sembla impossible que de puras abstraccions y personatges simbólichs en sapigués treure tant partit per dalshi aquella animació é interés que sols nos poden merexer los sers reals.

Ja ho hem dit. Calderon deya lo que sentia y al ponderar las bellas del catolicisme n' estava tan saturat que ni suspitava pogués existir qui 's negués á admetre tots sos exalts manaments

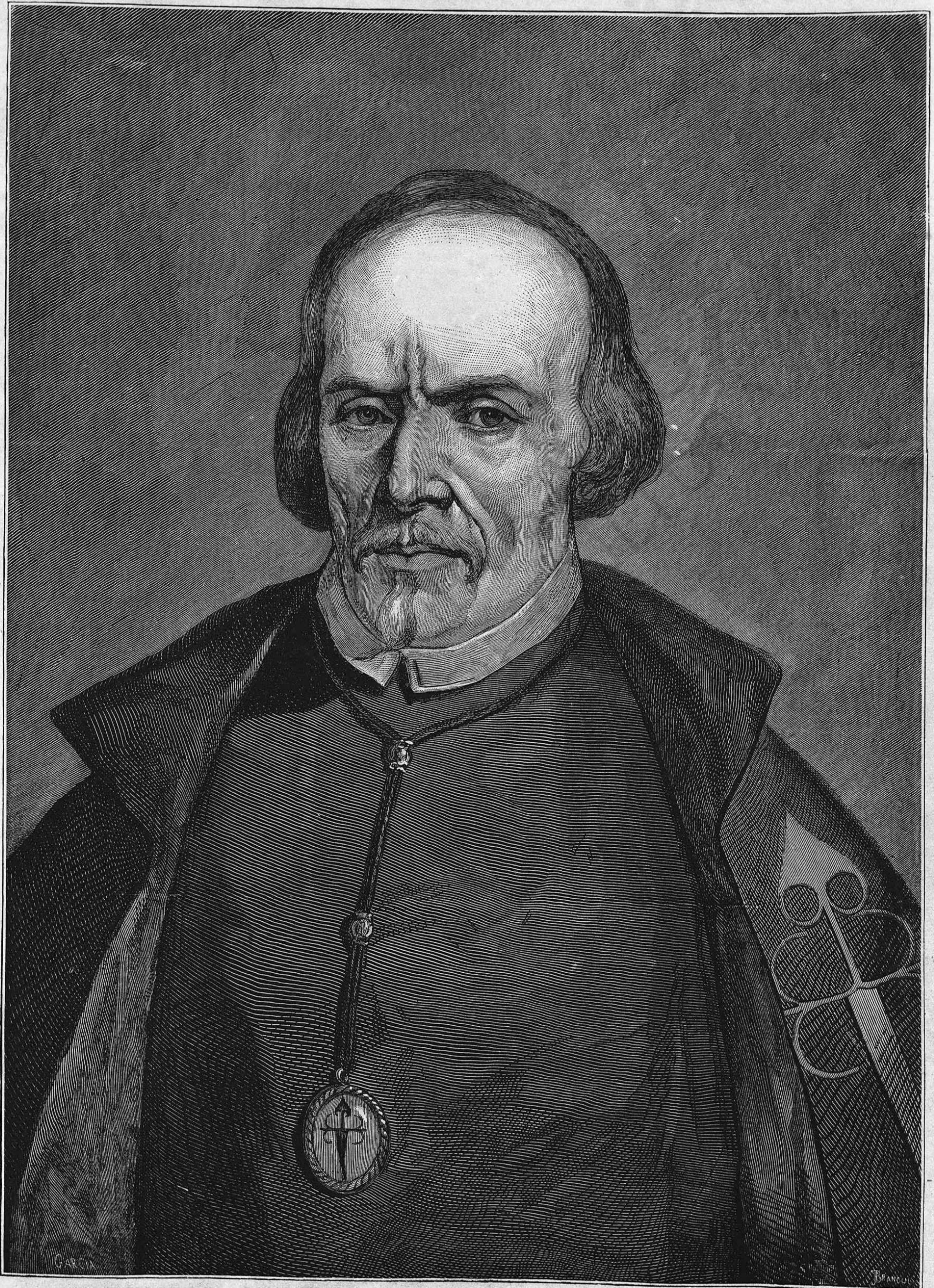
Tales todos ellos son
que pudo habérselos dado
la misma razon de estado
cuando no la religion.

Sols ab aqueixos convenciments plé, se pot concebir com pogués espargir tants tresors d' imaginació en aquell género sols per ell ben conresat y en lo qual per lo mateix no ha tingut hereus ni successors.

J. FRANQUESA Y GOMIS.

TOLEDO — BANYS DE LA CAVA

CALDERON DE LA BARCA

LO PROMETATJE

IDILI

(Chor á veus solas. — Música del mestre Goula)

La fosca s' es allunyada,
la boyra ja s' ha esbargit...
tan sols una estrella brilla,
qu' es la estrella del matí.

Un aucell en cada branca
omplena l' ayre ab sos pius,
y anuncia ja la rosada
la vinguda del matí.

Dessota un roser, que ombreja
sa cara de llessamins,
gentil nineta respira
la fresca del bon matí.

Mireula : ses rosses trenes
com madexes son d' or fi,
niu d' amors es sa boqueta,
nevada tossa son pit.

Mireu : les flors de ses galtes
fa algun temps s' han engrugit;
mes si es com un lliir sa cara
son cor també es com un lliir.

Un pastor de bella fila,
de negres ulls y axerits,
embadalit se la mira
de l' altra part del camí.

Abdos una cosa pensan,
á abdos los mou un desitj,
abdos cors somou depressa
la alenada del matí.

Callades restan ses boques...
lo pastor s' atansa un xich,
ab má trémola una rosa
del arbre d' amor cullint;

Y donantli un bes la posa
de la nineta en los dits...
Y vergonyosa la nina
la clava damunt son pit.

Ja l' pastor puja la serra,
la puja trist y adigit;
ella, cercant sa caseta,
devalla ran del camí.

De la serra que 'n pujava
lo pastor arriba al cim;
del portal de sa caseta
ella trepitja l' pedris;

Y ans que pugua un munt de terra
ses mirades compartir,
exten ell sa barrretina,
ella son mocador fi;

Y l' adeu qu' abdos s' envian,
y sols ressona en sos pits,
ho murmura en ses orelles
la alenada del matí.

Les flors badan ses poncelles,
l' aygua entre l' herba somriu...
jemegan per la enamada
los ventijols del matí;

Guarnida d' argent y grana
se mostra l' auba gentil,
vestint la blavenca esfera
dels colors del dematí;

Damunt les crestes dels núvols
texinhi roses y llirs...
que fins lo cel s' engalana
quan punteja un amor fi.

S. THOS Y CODINA.

Agost de 1862.

DON FRANCISCO PÍ Y MARGALL

Com exordi diré sols als lectors de LA IL·LUSTRACIÓ CATALANA que la biografia que va á continuació es completament exacta, puig que 'ls datos tots m' han sigut proporcionats per lo mateix biografat.

Don Francisco Pi y Margall, nasqué en Barcelona lo dia 29 d' Abril de 1824, d' una familia modesta com obrera. Son pare era teixidor de vels, y vivia en lo antich carrer dels Mirallers.

Sumament aficionat al estudi, á la edat de 14 anys compongué poemas y dramas de no escas mérit. Pero no és aixó lo més notable, sino que per sostenirse en sos estudis y ajudar á sa familia, á aquella mateixa edat va comensar á dar en colegis y en sa casa lliçons de lògica, retòrica y gramàtica llatina y castellana, essent un de sos deixebles lo senyor Presas, arribant á proporcionar-se per tal medi la suma de vuitanta ó noranta duros mensuals. D' aquesta manera y entre tals afanys va comensar los estudis de dret en la Universitat de Barcelona, estudijs que va acabar en Madrid, ahont havia passat á viure en 1847, si be que no prengué l' títol fins deu anys després.

La primera obra literaria formal que va publicar, fou lo tomo referent á Catalunya de la gran obra *España pintoresca*, que va escriure quan era casi un noy encara. Més tart, al morir lo nostre compatrici en Pau Pi-ferrer, en Pi va encarregar-se de continuar los *Recuerdos y Bellezas de España*, escribint la continuació del segon tomo de Catalunya, tot lo de Granada y algunas entregas del de Córdoba y Sevilla.

Mentres estaban en publicació los *Recuerdos y Bellezas*, en 1851, va publicar una de sas obras més importants, ó sigui la *Historia de la pintura en España*; lo primer tomo d' aquesta, únich que va publicarse, va alamar tant profundament al poder civil y al clero, que mentres aquest la excomunicaba y la posaba en l' *Index*, aquell prohibia sa continuació per medi de una Real Orden. Aquesta mida arbitraria, no sols va privarnos d' una obra que honoraria á la filosofia crítica espanyola, sino que indirectament va ser causa de que deixés d' escriure los *Recuerdos y Bellezas*. En efecte, l' editor va empenyarse en subjectarla á la censura, y en Pi no va voler de cap manera doblegarse á tal exigencia. Va deixar-la, donchs, á las pocas entregas de Sevilla, encarregantse de continuar-la en Pere Madrazo.

Ab motiu d' aquesta publicació, va fer en 1851 un viatge á Andalucia, en una de quals ciutats deixá constituït lo primer comitè democrátich que va haberhi.

Además de las obras que escribia, en Pi y Margall colaboraba constantment en revistas y periódichs, entre 'ls que recordem los següents: *El Renacimiento*, *El Correo*, *El Museo Universal*, *La Revista de Ambos Mundos*, *La Razon*, *La América*, *La Ilustracion*, etc., etc. En lo primer d' aquestos periódichs va publicar uns artículos sobre filosofia de la historia de la arquitectura.

Desde 1851 va estar en la politica activa, afiliat al llavoras naixent partit democrátich. Al formarse lo Comité Central representaba en ell la provincia de Tarragona, per qual motiu fou perseguit y tingué d' amargarse fins que va estallar la revolució de 1854 en Vicalvaro.

Al triunfar aquesta revolució, veyent en Pi que 'ls jefes sublevats callaban respecte als compromisos contrets en la oposició, va publicar una fulla titulada «El Eco de la Revolucion», que valgué á son autor ser detingut durant unas quantas horas per una Junta de districte de las que 's deyan *revolucionarias*. La intervenció del senyor Chao, de la mateixa Junta, va produhir la llibertat del senyor Pi.

Poch després va comensar á publicar la seva gran obra de propaganda revolucionaria, «La Reaccion y la Revolucion», que es de las d' ell la mes coneguda, encara que no va publicarsen mes que l' primer tomo.

Avans d' aquesta obra havia intentat publicar-ne un altra titulada «¿Qué es la economia política? ¿qué debe ser?» pero l' govern d' allavoras va recullir la primera y la segona entrega, indicant á son autor que era inútil que 's proposés continuar-la.

Durant lo mateix any de 1854 va obrir també á casa seva unas lliçons d' economia política, que 's vegeren concorregudas per molts demócratas, y que foren sospesades d' órdre del governador.

Desde 1856 á 1859 va ser redactor de *La Discusion*, en qual periódich va tornar á entrar com á director en 1864. En sas columnas va sostenir la ruidosa polémica sobre l' *socialisme*, contra l' *individualisme* que defensava en Castelar desde *La Democracia*. Aquesta polémica va terminar ab la *Declaració dels trenta*, redactada per en Pi.

Compromés en Pi y Margall en los treballs revolucionaris, en 22 de juny del 66 va haber d' emigrar á Fransa, d' ahont no va tornar á Espanya fins que va triunfar la revolució del 68. Desde aquesta fins al 73 sempre fou diputat per Barcelona.

Los fets posteriors d' en Pi están en la memoria de tothom: l' onze de febrer de 1873, al triunfar la República, va entrar en lo ministeri de la Governació, desde l' que va arribar á ser Jefe del Estat.

Poch després del cop d' Estat, lo dia 3 de Maig de 1874 va ser víctima d' una tentativa d' assassinat de part d' un infelis de Pobleta (Albacete), que va entrar en sa casa y despaig, disparantli á crema roba dos tiros y un tercer desde la porta, tot forcejant per tornar á entrar. L' agresor va acabar disparantse contra d' ell mateix lo quart tiro que 'l deixá cadávre en l' acte.

En 1877 publicá lo senyor Pi son llibre «Las Nacionalidades», que es en gran part un llibre de politica práctica, y que ha merecut los honors de la traducció á diversas llenguas.

Ara está escribint l' «Historia general d' América» obra que á jutjar per lo que d' ella n' hi ha publicat fins avuy seria per si sola suficient pera fer una sólida reputació literaria.

Tal es á grans rasgos la biografia del senyor Pi y Margall. No 'ns toca avuy jutjarlo com á polítich, pero no podem deixar de consignar que per amichs y adversaris son reconegudas sas altas dots d' inteligencia y es con-

siderat com á polítich sério y un dels poquissims que han sortit del ministeri tan honorats com van entrarhi. Lo puritanisme del senyor Pi arriba fins al punt de ferli no cobrar la cessantia, ab tot y que no conta ab mes rendas que l' producte de son treball.

V. ALMIRALL.

TEATRES

Heu anat, lectors meus, al Teatre Lirich, Sala Beethoven ó com volgueu dirne del antich teatre dels Camps Eliseus? Si no hi heu anat encara, acuyteuvs á anarhi y ben sovint, perquè alló sembla una llenterna mágica, qu' axis que veyeu comparexer una figura ja s' esborra pera fer lloch á un' altra y á moltes més, que gayre be ni temps us donan pera contemplar les á gust. Y no es eczageració, qu' ab lo poch temps que fa qu' es obert aquell local y en les soles funcions de dijous y diumenges, ens ha presentat l' empresa un floret de novetats que dona bo de veure, es á dir, de sentir.

Després de l' inauguració ab lo mestre Frígola y l' célebre Massenet que tan bon recort s' emportá de la nostra ciutat, debutá en la que per ara anomenarem Sala Beethoven, la distingida cantant de concert senyoreta Thursby, á la que l' públich no s' ha cansat de aplaudir tantes vegades com ha lluhit ses dots escepcionals, ja vencent dificultats per la major part insuperables, ja cantant sense l' més petit esforç y ab una gracia encisadora cansonetes com la de la rialla, qu' ab tan senzilla com es, la sentiríam cada dia y no se 'ns passaria de moda.

S' encarregá més tart de l' orquesta l' mestre Goula y á la primera nit de dirigirla li demostraren los continuats aplausos que obtingué, lo be qu' estava en aquell lloch, hont voldrian los aficionados véurel continuar portant la batuta; aquella batuta seva, més respectada y obehida per los professors que cap ceptre real ho ha sigut per sos vassalls. Quan Wagner es interpretat per en Goula, los picaments de mans no paran fins qu' ha obtingut lo públich la repetició de la pesca, ab lo qual obtenen doble honor lo mestre y 'ls oyents doble delectació.

També 'ns ha fet conèixer aquella empresa una verdadera notabilitat en la *vena* Tuá, violinista de tretze anys que dexá ab un pam de boca oberta á molts colleagues seus que tota la vida que se les heuhen ab lo violí y no arriban á entendre com s' ho arregla aquella criatura pera dominar de tal manera l' instrument. No hi há pas cap dupte que aquexa artista ha de caminar encara una mica pera arribar al cim de la perfecció, però també es cert que, fins prescindint de sa poca edat, es notable per sa eczexeció y per l' amor ab que tracta aquell violí, que no sembla sinó qu' amanyaga un germanet petit.

Y ara últimament, ha passat com un llampech per aquella Sala l' primer organista del món, l' eminent Saint-Saens, á qui la major part del públich ni temps ha tingut de conèixer. Dues soles nits l' han pogut sentir los entusiastes per la seva música, y la veritat es que tot ho han sentit menos l' organista. Jo m' havia fet l' ilusió de poderlo sentir una nit, tocant l' orga en la nostra catedral; jo ja m' hi trovava, sota aquelles immenses voltes ennegrides, iluminat l' ample temple per quatre atxes bastants á fer veure la fosquetat que 'm volta, tancats tots los sentits fora d' aquell per hont la música se 'n entra, y ab l' ànima tota oberta pera rebre, com una enamorada qu' estén los brassos á son amant, aquell dolls de notes barrejades, sospirs y quexes, crits y pregaries, torrents d' armonia estimbantse daltabaix de les columnes y rodolant com onades de pilá en pilá y de volta en volta... Saint-Saens se 'n ha anat y no hem conegut l' organista de la Magdalena.

A pesar d' axó, lectors meus, us dich: aneu á la Sala Beethoven, que no us sabrá greu.

**

Trencant lo propósit que m' havia fet de no parlar més que dels concerts en aquesta revista, he de posarhi encara que no sia sinó dues paraules de les dues festes qu' acaban de celebrarse en aquests últims dies; vull dir los beneficis d' en Masini y d' en Goula.

L' ovació que se li feu al tenor del Liceu fou de aquelles que no 's veuhen més que de tant en tant; l' escena quedá materialment coberta de flors y se li presentaren al beneficiat un número de regalos que ben pochi artistes han alcansat. Si en Masini no n' hagués quedat content, no sabem que més podria desitjar; es un d' aquells beneficis que dexarán recort.

En lo Principal s' estrená pera l' del mestre Goula la seva opereta catalana *A la vora de la mar* escrita sobre la lletra de don Damas Calvet. Los qui cerquen un judici crítich d' aquexa obra musical, qu' esperen l' article que li dedicará un mestre molt reputat. Jo sols diré que l' éczit fou bo, haventse aplaudit totes les pessés desde la sinfonia fins al acabament, y qu' al ser cridat

l' autor á l' escena, 's vejà rodejat d' una espessa pluja de coronas de llorer, oferintseli un extraordinari número de regalos y obligantlo á presentarse al públich un sens fi de vegades, entre 'ls aplausos y les aclamacions més entusiastes. Aquell dia será pera nosaltres una fetxa memorable, puix marcará l' estreno de la primera ópera sèria catalana. ¡Tant de bo que li sortís una llarga parentela! ¡Tant de bo que 'l mateix mestre Goula desenvollopés una acció més important en una ópera de més alè! *Lo comte Arnau, Los estudiants de Tolosa, Lo comte Gari, Capitel-lo* y moltes altres cançons populars enclouhen dramas musicals de primer ordre, que no 'ls falta sinó un Meyerbeer que 'ls cride: *fiat!* ¡Quí ho vejàs!

Tanquèm per avuy aquesta revista, esperant lo pròxim benefici del tenor Stagno, que promet ser també una festa notable.

F. M.

CONGRÉS CATALA DE JURISCONSULTS

(Continuació)

SESSIÓ CATORZENA. Comensá á dos quarts de cinch de la tarde del dia 25 de Janer últim, baix la presidencia de don Joseph Borrell y Montmany, y aprobada l' acta de l' anterior, que llegí 'l secretari senyor Borrell y Soler, s' entrá á l' ordre del dia ó siga al debat pendent sobre la totalitat de la proposició de fondo.

Lo Doctor don Felip Vergés y Permanyer, Pbre., fent us de la paraula pera consumir lo tercer torn en pró, contestá avans que tot, com á individuó de la Secció jurídica de la Comissió organitzadora, á las alusions del senyor Sol, manifestant; que 'ls fets d' aquella constaven en actas y per ellas podian enterarse 'ls senyors delegats que de lo relatiu al nomenament de President del Congrés de que s' havia ocupat la Comissió organitzadora, avans d' obrir-se aquest, no constava acta, en part porque no s' escrivíu y en part porque s' esquinzá per acort de la Comissió; y que l' ocorregut sobre aixó, fou, que considerant ell necessari facilitar los treballs del Congrés y evitar que aparegués pugna ó disconformitat entre aquest y l' advocat foral que en representació de Catalunya forma part de la Comissió de Codificació, va provocar una sessió de la Comissió organitzadora y li exposá la conveniencia, pera lograr dits fins, de que 'l Congrés s' obrís ab President é indicá en primer terme al Ministre de Gracia y Justicia, y que no poguent aquest venir personalment, ho fos per delegació 'l citat advocat foral; qual nomenament per lo tant no va tractar d' imposar, com s' havia dit, sinó que sols proposá ab la confiança de que fentse d' aquella manera sería mes segura la conservació del dret catalá.

Entrant á la qüestió, manifestá que al consignarse en la proposició que 's discuteix, que deu conservar-se la legislació civil vigent á Catalunya, s' enten que formant part d' aquesta, las lleys generals posteriors al Decret de Nova planta derogatorias del dret foral. Cridá l' atenció sobre la gravetat y trascendencia de cambis en lo dret civil, porque afectant eixos á lo més fondo de la societat, com son la familia y la propietat, no hi ha persona que no se 'n ressentí, á diferencia de las modificacions ó reformas dintre de l' esfera del dret públich, que per afectar sols al exterior de la societat son moltes las personas que no se 'n adonan. Convingué en que nostre dret foral necessita reformas, pero afirmá que aquestas no podian ferse com las proposa 'l R. D. de 2 de Febrer de 1880, porque aquest priva á Catalunya de son dret, que es la causa de sa grandesa y prosperitat, y que per lo tant Catalunya no podia acceptarlo ni en son fondo, ni en sa forma; qual afirmació tractá de demostrar tenint á la ma dit R. D. y analisantlo en son objecte, rahons en que 's funda, y manera de realisar-lo.

Respecte al objectiu del R. D. després de llegits alguns párrafos de son preambul, observá, que en resumen diu: vull unificar lo dret civil de tota Espanya y estableixo per base de la unitat lo dret que regeix á Castella; consentiré que per vía de excepció 's consignin en ell las instituciones fundamentals dels drets forals que verament meresequin aquest concepte y sigan unánimament reconegudas per utils y expressament reclamadas, sens perjudici d' estendre per tota Espanya alguna institució foral.

Hi ha aquí dos defectes capitals (digué l' orador), primer la injusticia ab que 's tracta á Catalunya y segon la amenssa de mutilació y próxima mort del dret de la mateixa. Funda l' injusticia en la falta de dret y de rahó pera voler subjectar á Catalunya á la legislació castellana, y pera probarho, examina la manera com se havia anat constituint la unitat nacional, fent notar especialment, que la unió dels antichs regnes d' Aragó y Castella 's feu, no per dret de conquesta, sinó libre y espon-táneament, baix la base de perfecta igualtat y conservant un y altre sos respectius drets y furs, que juraren respectar y respectar tots los Monarcas fins á Felip V, dit lo Prudent, y que si be en temps d' aquest, Catalu-

nya, á conseqüencia de sa rebelió, perdé son dret públich, li deixá y fins ratificá dit Rey pel Decret de Nova Planta, lo dret civil privat, porque com prudent que era, conegué que seria impossible cambiar aquest dret sens causar grans perturbacions y volgué ser pare de sos vassalls. Catalunya (anyadí), jamay ha abusat de son dret especial, y ab la conservació del mateix, no sols ha complert sempre sos debers dintre de la unitat nacional, al igual que las demás provincias, sinó que voluntariament ha pres especial part activa en defensa de la integritat y de la honra de la Nació, de lo que 'n tenim bons exemples en la conducta que observá durant la guerra de l' Independencia y en las de Africa y Cuba.

(Seguirá)

S. RIBOT

BELLAS ARTS

UNA quinzena ha passat desde l' última revista de Bellas Arts publicada en l' IL·LUSTRACIÓ, y á despit d' aquest espay de temps y del moviment artístich de Catalunya, no habem tingut ocasió d' admirar cap obra que, sortintse del paisatge menut ó la figura sola sense acció ni objecte que cumplir, fes aplaudirnos en ella la originalitat ó destresa d' algun artista. ¡Sempre 'l mateix!

No obstant y lo dit, podriam esceptuar un quadro, exposat á ca 'n Parés la setmana anterior. Era original d' en Tamburini, un dels poch, per no dir únichs, que entra á la vida del art tantejant un terreno tan escabrós com es la composició sèria, pero que en cambi tambe es lo que ha creat més reputacions, per ser la pedra de toch del artista.

El Amor incensando los lares; aquest es lo tema escullit per lo senyor Tamburini. La composició es justa; qui pot negarho? Pero son desrrolló no compleix prou be las exigencias de la imaginació, com corresponent á tota obra d' art. Un noyet bastant crescut, gravement sentat, sèrio, académich no convencerá á ningú que ell sia l' Amor encara que porti álas y buyrach á l' espatlla, porque aixís los pobles del Mitj dia com los del Nort, tothom se 'i imagina joganer, impetuós, atrevit.

En los quadros del senyor Tamburini veyem á un artista estudiós, que compren la missió del art y pugna per exirse de la rutina en que sens donáren compte han caigut sos companys, pero sempre s' hi trasllueix lo modelo que ha servit de guia al artista, porque tal vegada en ell la imaginació está supeditada á la rahó que no li deixa veure la naturalesa tan rica com los artistas acostuman traslladar-la á la tela.

Devant d' altres obras del mateix autor se 'ns havia ocorregut aquesta observació, que no hauriam estampat si lo quadro que 'ns ocupa no ho posés de relleu, á nostre modo de veure. Lo color prou es bell y simpátich, los detalls prou son ben interpretats y abundan, habent-hi bona distribució en los objectes espargits per lo quadro, mes á pesar de tot aixó lo conjunt es fret y sembla acusar á la imaginació del autor. ¿Qué hi falta, donchs? Nosaltres no som crítics ni volem passar per inteligents en pintura ja que nostre objecte no es mes que omplir algunas quartillas, donant compte als lectors de la IL·LUSTRACIÓ del moviment artístich catalá, pero 'ns atrevirém á indicar que la ultima obra d' en Tamburini, més que las anteriors d' ell mateix, está faltada d' accidents en los detalls, puig tot en lo quadro compareix com sortint de la botiga.

No dubtem pas que continuant com fins avuy, lo senyor Tamburini vencerá tan petitas dificultats y sas produccions obtindrán l' estima que mereixen, en primer lloch per surtirse del comú de nostres artistes y luego per son dibuix correcte y sorr colorit simpátich.

La mateixa setmana y al costat del *Amor incensando los lares* estaban exposats dos paisatges, original l' un del senyor Macaya y l' altre d' en Pahissa. Lo del primer, com acostuma, era l' interior d' una arbreda ab un llach á segon terme. La nota vigorosa de la vegetació, que 's destacava per obscur, dominant en lo quadro, lo fa poch atractiu als ulls del espectador á pesar de reconeixehi tothom molta habilitat d' execució.

Lo Sr. Pahissa pinta poch y 'l quadro en conjunt se 'n ressent, encara que ofereix fragments tocats ab maestria, com per exemple las rocas y terreno del primer terme y las montanyas del fondo. Es un paisatge que té bastant sabor del natural, essent de dordre lo dubtós que 's presenta 'l celatge, especialment en l' horitzont.

Nos habem descuidat de mencionar que la setmana anterior á la que 'ns ocupa s' exposá un bell paisatge del Sr. Armet y dos quadrets de figura del Sr. Borrell, que no está pas en son element pintant aquest género.

En la corrent setmana l' exposició es numerosa y pot ser d' un xich de qualitat, cosa que sentim per nosaltres, puig l' espay de que disposem nos priva d' ocuparnos com s' ho mereixen los expositors. Tres ó quatre paisatges, ó impresions delicadissimas, del Sr. Vayreda;

dos quadros de 'n Masó; unas flors d' execució esmerada; un paisatge bastant regular pero poch simpátich de color, y una figura discretament apuntada, tal es la llista dels quadros exposats aquesta setmana. Lo Sr. Atché es l' autor d' un busto en barro crú titulat *Apenas naciente*, molt ben modelat y expressiu, pero desitjariam, que son autor tingúes present que no sempre va bé encaber en un busto 'l desarrollo d' un pensament, permes que mestres com en Carpeaux hagen sigut aplaudits y justament admirats en tal género.

Al Sr. Vayreda nos permeterém observarli que s' inclina per un camí escabrós tenint tanta facilitat en lo maneig del pinzell y descuidant los quadros fins al extremit de presentar impresions tan difusas que arriban á bocetos per las condiciones que adoran á son autor, produhint llum y espay sols ab quatre clapas de color.

E. C.

NOVAS

La Redacció de *El Eco de Badalona* ha publicat lo cartell pera lo certamen d' enguany en que s' ofereixen lossegüents premis: *Flor natural* á la mellor poesia (tema lliure); *lira de plata* á una poesia biogràfica descriptiva del fill de Badalona, l' enginyer don Jaume Font y Escolá; *lliri de plata* á una poesia cantant «La Caritat»; *objecte artístich* á una poesia cantant la bellesa de la vida del trevall; *barca de plata* á la poesia que cante 'l progrés de Badalona; *onze tomos de Artes y Letras* á una poesia cantant la bellesa de la costa de Llevant; *objecte artístich* á una novela en que 's retrate la familia obrera catalana de nostres dias; *ploma de plata* á una composició festiva; *un exemplar de la Historia de Cataluña* de Bofarull, á una ressenya d' algun episodi històrich ó tradicional relacionat ab lo passat gloriós de la marina catalana. Las composicions s' envirán avans del mitj dia del 26 de Juliol á la Redacció del *Eco*, carrer de Mar, Badalona. Forman lo Jurat calificador los senyors A. Blanch, Franquesa, Guimerá, Renom, y Bassegoda.

Fins al 1.º d' Agost s' admeten los treballs pera lo certamen del Ateneo d' Igualada. Los premis á que 's pot optar ab treballs escrits en catalá, son: *abella d' or* (memoria sobre l' art aplicat á la industria); *ram d' alzina de plata* (poesia en que 's mostren los mals efectes de l' ignorancia); *arpa de plata* (poesia libre), *Historia de Cataluña* de Bofarull, (monografia sobre tradicions y costums d' Igualada y sa comarca), *leontina d' or* (relacions entre 'l capital y 'l treball y manera d' armonisarlos), *colmena de plata* (prosa ó vers sobre 'ls beneficis que ha dut á la humanitat l' impremta); *exemplar del Monumento á Colon* (importancia de la instrucció del poble, en particular de la classe obrera en relació ab la moral y al benestar de la societat); *ploma d' or y plata* (estudi polítich-social dels Ateneos y la influencia en la instrucció de la classe obrera); *objecte d' art* (melloras de que es susceptible Igualada en quant al ornato y medis pera realisarlos); *copa de plata* (memoria sobre la necessitat d' una Caixa d' Ahorros en Igualada, etc.), estàtua del senyor Campeny, colecció de quentos morals en prosa ó vers, *grupo de plata* (utilitat de la gimnástica y sa acció sobre l' organisme.)

Lo passat diumenge en lo establiment balneari que 'ls senyors Blancafort posseixen á la Garriga, va tenir lloch la inauguració del alumbrat per gas segons lo sistema inventat per los coneguts industrials Antoni Sans y companyia.

Invitats al dit acte, poguerem apreciar una vegada mes las milloras d' aquell establiment que reuneix totas las condiciones de higiene, comoditat y bon servey.

A las set del vespre s' obsequiá als invitats ab un espléndit y ben servit dinar, pronunciantse entusiastes brindis encaminats tots á felicitar als senyors Blancafort per sa perseverancia y bon gust en introduhir las reformas que puguin ser de la mes petita utilitat, y al senyor Sans desitjantli la major prosperitat en la propaganda de son nou sistema de gas del alumbrat.

Llegirense despres duas poesias dels coneguts poetas senyors Serra y Campdelacreu y Martí Genís, y á las onze del vespre sortirem de la Garriga en un tren exprés quedant sumament complascuts, tan per las condiciones del establiment, qu' avuy se pot posar á la ratlla dels de primer ordre, com del tracte delicat y fina acullida dels senyors Sans y Blancafort.

Lo senyor don Joseph Vancells y Marqués, ja venatjósament conegut com autor dramátich, acaba de donar á la estampa una colecció de poesias liricas catalanas y castellanas. Dita colecció, dedicada á la excelentissima senyora Marquesa de Marignano, va precedida d' un prólech y d' una carta molt afectuosa al autor, del excelentíssim senyor don Víctor Balaguer.

D' aquesta obra, aixís com d' otras que n' havem rebut, nos en ocuparem en lo próxim número.

També s' ha publicat lo cartell pera 'l certámen que se celebrará en la vila de Granollers. En ell s' ofereixen joyas de valor á temas interessantíssims, devent ser escrites en catalá las poesias (que obtan als tres primers premis), y podentho ser en catalá ó castellá 'ls demés travalls (tots de prosa).

LLIBRES REBUTS

CERTÁMEN CIENTÍFICO-LITERARIO DE IGUALADA. Año I. Havém rebut lo volúm corresponent al certámen celebrat en Igualada l' any passat per la festa major, que compté totas las composicions premiadas.

En ellas van inclosas las poesias *La Pau*, *Á Igualada*, *El talisman*, *Á la virtud* y *Lo Redemptor dels obrers*, dels senyors Ubach, Franquesa, Camelia, Cociña y Masriera. Componen los travalls en prosa la *Reseña biográfica de Igualadinos ilustres* del senyor don Agustí Solá, apreciable del tot per las investigacions que su-

posa y utilíssim pera contribuir á la completa biografía de tots los catalans distingits, *La caña*, bonich estudi, de ben merescuda distinció, original de don Jaume Serra, y *Medios á que se debe recurrir para evitar la emigracion de Igualada y para que su industria ocupe el lugar floreciente de otros tiempos*, de don Joseph Vilaseca y Mercader, qual sol títol ja indica la importancia que tenen aqueixos articles pera aquella ciutat tan contrariada avuy en lo camí de son llegendari esplendor.

Lo llibre de que tan per sobre 'ns hem ocupat consta de 92 planas, se ven á 5 rals y está imprés en casa de Marian Abadal, Igualada.

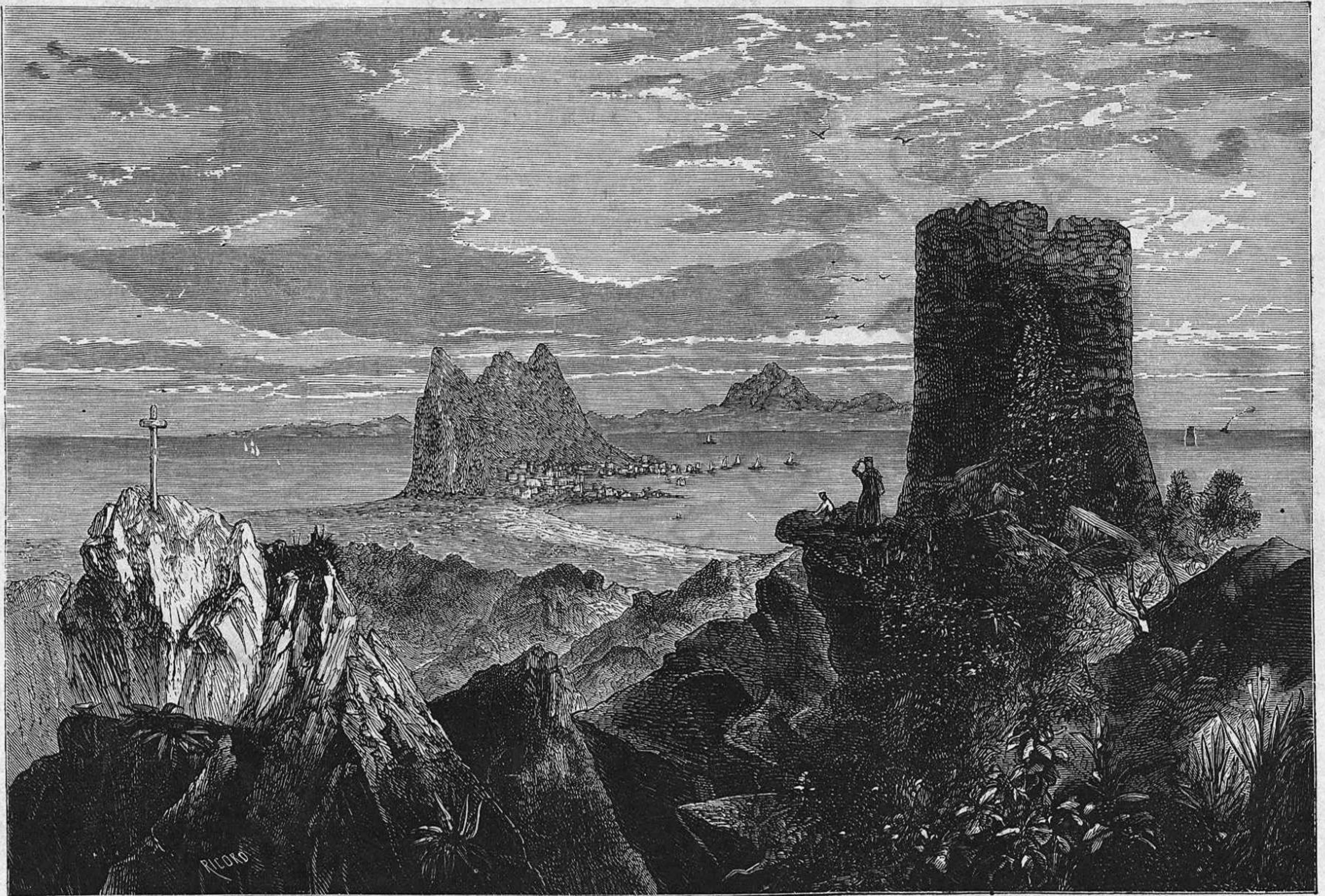
DIVAGACIONES, poesias de *Joseph Lassarte*.

Un quadernet de poesias, la major part de poca extensió, ha publicat lo senyor Lassarte ab lo títol de *Divagacions*, anant precedidas d' un prólech laudatori de don Frederich Soler.

Lo senyor Lassarte demostra en ellas facilitat de ver-

sificar, lo qual ja es un condició molt favorable pel qu' escriu, qu' aixis no ha de demostrar en sa expressió aquella violencia y forsada manera de fer que tan enutjosa 's fa fins en autors que valen molt. Pero es clar que aqueixa condició no basta pera fer un poeta. Ademés, en lo género poétich á que vol l' autor que perteneixen sas poesias, no s' hi fa tan de notar la facilitat en lo dir com la robustesa del pensament del fons. No es á la vritat res de nou lo que diu lo senyor Lassarte en sas *Divagacions* ni en sas *Estalactitas*, sobre tot després de lo que 'l plorat Bartrina ha dit tan y tan be en aquest género de composicions, modernament elevat á la categoria de tal.

Ab tot, com no 'ns creyém al senyor Lassarte ab la pretensió de haver fet una cosa trascendental (y ho revelan las modestas condicions del obra) no podém méns d' animarlo á que continú feant qu' ab tan bon catalanista com se demostra, será un altre digne adalit de la nostra causa.

GIBRALTAR DESDE LA SERRA CARBONERA

BARCELONA — CASAS RECOMANABLES — BARCELONA

Filatura Mecánica de Cánem
Especialitat en fils pera Sabaterias
Domingo Gabriel y Comp.^a
Trafalgar, 9

BASAR DE SASTRERIA
Tomás Hermanos y Durán
Passatge de la Pau, 11
Variat y elegant assortit de pessas fetas y á mida

MANEL SOLÉ
Fonollar, 24 y 26
Taller de Llibres Ratllats
y Encuadernacions

"LA EMPERATRIZ"
Fábrica de Cotillas
ASSORTIT EN TOTES FORMAS
J. Cardona y Baldrich
Carrer Escudillers Blancs, n. 3

Lampisteria Catalana
F. VERDAGUER y COMP.^a
Avinyó, núm. 12

Magatzem de Ferreteria
A. MARTÍ y COMPANYIA
Boqueria, 11

GRAN FÁBRICA
de TEIXITS de SEDA y canons pera aygua y gas
Borrell y Pujadas
Carrer Baix de Sant Pere, n.º 11

Alexandre-Germans
MAGATZEM DE VIDRES PLANS
Carrer de Condal, núm. 32

PONS Y RIBAS
Gran magatzemista de mobles de luxu
Depósit, Ciutat; núm. 3.
PERFECCIÓ Y BON GUST

Magatzem de aparatos
y canons pera aygua y gas
FERRER Y FILL
SOBRADIEL, 7

LA AURORA
Barceloneta, S. Fernando
MIQUEL ESCUDER
Depósit, carrer del Hospital, núm. 6
Única Fábrica en Espanya de Máquinas de cosir y Motors de Gas

Grans Tallers
de Fundició y Construcció de Máquinas
Joseph Comas
Carrer de Ferlandina, n.º 32